

STORTINGET

Innst. 314 S

(2017–2018)

Innstilling til Stortinget
frå justiskomiteen

Dokument 8:156 S (2017–2018)

Innstilling frå justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Petter Eide, Audun Lysbakken, Karin Andersen, Kari Elisabeth Kaski, Freddy André Øvstegård og Arne Nævra om å avslutte arbeidet til utvalget som skal vurdere endringer i beredskapslovgivningen

Til Stortinget

Bakgrunn

Stortingsrepresentantene Petter Eide, Audun Lysbakken, Karin Andersen, Kari Elisabeth Kaski, Freddy André Øvstegård og Arne Nævra fremmet 6. mars 2018 følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen om å avslutte arbeidet til utvalget som skal vurdere endringer i beredskapslovgivningen, som ble satt ned 9. februar 2018 for å finne løsninger for hvordan Norge kan avvike fra lovpålagte rettigheter i ekstraordinære situasjoner samt suspendere menneskerettighetsvernet for individer i spesielle situasjoner.»

Merknader frå komiteen

Komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Jan Bøhler, leiaren Lene Vågslid og Maria Aasen-Svensrud, frå Høgre, Peter Frølich, Guro Angell Gimse og Frida Melvær, frå Framstegspartiet, Himanshu Gulati og Solveig Horne, frå Senterpartiet, Jenny Klinge og Emilie Enger Mehl, og frå

Sosialistisk Venstreparti, Petter Eide, viser til Dokument 8:156 S (2017–2018) om å avslutte arbeidet til utvalet som skal vurdere endringer i beredskapslovgivinga.

Komiteen registrerer at forslagsstillarane viser til at regjeringa har sett ned eit utval som skal vurdere endringer i beredskapslovgivinga, og at dette utvalet skal ha som mandat å sjå på om regjeringa bør ha moglegheit til å supplere eller gjere unntak frå lovgivinga og til midlertidig å suspendere eller modifisere elles lovpålagte rettar i ekstraordinære situasjonar. Utvalet skal avgje innstilling innan 15. mars 2019.

Komiteen registrerer vidare at forslagsstillarane viser til at unntakslovene i beredskapslovgivinga berre gjeld når riket er i krig, når krig trugar, eller når riket sitt sjølvstende eller tryggleik er i fare. I forslaget ber forslagsstillarane regjeringa om å avslutte arbeidet til utvalet med bakgrunn i at ho ikkje i tilstrekkeleg grad har godgjort behovet for å utvide moglegheitene til å sette til side lovgiving og rettstryggleiksgarantiar. Komiteen registrerer også at forslagsstillarane viser til at dei internasjonale menneskerettane er under press, og at mandatet, og den politiske grunngevinga til utvalet, bidreg til ytterlegare å suspendere eller sette til side lovverk og rettar.

Komiteen oppfattar i svarbrevet frå Justis- og beredskapsdepartementet av 12. april 2018 (vedlagt) at det blir lagt opp til ein prosess der utgreinga vert send på ei brei alminneleg høyring, og at regjeringa etter høyringa vil ta standpunkt til om det bør fremjast lovforslag. Stortinget vil avgjere om eventuelle lovforslag vert vedtekne.

Medlemene i komiteen frå Høgre og Framstegspartiet ser at lovgivinga i ekstraordinære

Beriktiget

krisesituasjonar kan by på utfordringar av ulik art. Situasjonen kan vere slik at det innanfor gjeldande rett ikkje er tilgang til å treffe nødvendige tiltak, med den konsekvensen at det ikkje i tide vil vere mogeleg å handtere ein kritisk situasjon på ein tenleg måte. Alternativt kan situasjonen medføre eit så stort og brått press på ressursane at det ikkje let seg gjere å oppfylle dei forpliktingane som kviler på myndighetene. Myndighetene vil då kunne vere i ein situasjon der den einaste mogelegheita er å bryte reglane.

Desse medlemene viser vidare til at regjeringa, med bakgrunn i dette utfordringsbiletet, har sett ned eit offentleg utval som skal vurdere behovet for å innføre ei sektorovergripande fullmaktsføresegn som gir den utøvande makta mogelegheit til å supplere eller gjere unntak frå lovgiving, og til midlertidig å suspendere eller modifisere elles lovpålagte rettar i ekstraordinære situasjonar.

Desse medlemene vil minne om at flyktningkrisa hausten 2015 synte oss at det også i fredstid kan oppstå ekstraordinære situasjonar der det er behov for å handle raskt, og der dagens lovgiving ikkje alltid gir tilstrekkeleg fleksibilitet. Andre aktuelle situasjonar kan vere naturkatastrofar, ulykker, pandemiar og samambrot i infrastruktur. I slike situasjonar kan ressursmangel og liknande gjere det umogeleg eller svært vanskeleg å oppfylle rettane, eller det kan oppstå behov for å omprioritere ressursar raskt.

Desse medlemene vil som døme vise til at det under flyktningssituasjonen hausten 2015 var urealistisk å forvente at kommunane alltid kunne vere i stand til å oppfylle barna sin rett til grunnskuleopplæring alt frå dagen etter at dei kom til Noreg. Dette førte til at opplæringslova vart endra, slik at retten til opplæring skal oppfyllest snarast mogeleg og seinast innan ein månad. Utvalet som regjeringa har sett ned, skal mellom anna vurdere om det kan tenkjast liknande situasjonar der det kan vere behov for ein heimel for å suspendere eller modifisere lovfesta rettar.

Desse medlemene understrekar at utvalet har som mandat å kartlegge og dokumentere behovet for ei utvida regulering ut over den som finst i dag. I tillegg ligg det også til mandatet å gjere ei vurdering av eventuelle innvendingar mot ei slik utvida fullmakt og belyse eventuelle mekanismar som må vere på plass for å forhindre misbruk. Det ligg ikkje til utvalet å konkludere i ei bestemt retning. Den faglege utgreiinga skal gjennom ordinære prosessar med offentleg ettersyn/høyring, fremjing av eventuelle lovforslag og handsaming i Stortinget. Det er med andre ord lagt opp til ein demokratisk prosess der Stortinget som lovgjevande organ fattar endeleg vedtak.

Desse medlemene finn det prinsipielt og konstitusjonelt betenkjeleg at forslagsstillarane fremjar forslag om å hindre regjeringa i å gjennomføre ei fagleg

vurdering av eit behov som det openbert er grunn for å greie ut. Skulle konklusjonen bli at det ikkje er behov for ei sektorovergripande fullmakt, så meiner desse medlemene at det i så fall vil vere gjort på eit fagleg fundamentert grunnlag. Det er etter desse medlemene sitt syn gunstig at ei slik utgreiing vert gjennomført på eit tidspunkt med ro, og ikkje når ein står midt i ei krise. Gjennom ein slik prosess vil ein få grundige og gjennomtenkte vurderingar, og ein får belyst fleire sider ved saka.

Desse medlemene vil framheve at innhaldet i utgreiinga og eventuelle konklusjonar og vedtak aldri kan stride mot Grunnlova eller internasjonale konvensjonar om menneskerettar. Dette er tydeleg understreka i mandatet til utvalet.

Desse medlemene støttar regjeringa sitt initiativ om å setje ned eit utval som skal vurdere endringar i beredskapslovgivinga.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil vise til Innst. 326 S (2016–2017), jf. Meld. St. 10 (2016–2017) Risiko i et trygt samfunn:

«Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser til meldingspunkt 13.9.3, hvor det står følgende om sektorovergripende fullmaktsbestemmelser:

‘(...)Regjeringen vil oppnevne et utvalg til å vurdere en sektorovergripende fullmaktsbestemmelse i beredskapslovgivningen med sikte på andre ekstraordinære situasjoner enn der riket er i krig eller krig truer eller rikets selvstendighet eller sikkerhet er i fare. Den kan gjelde for eksempel ved høye asylankomster, naturkatastrofer, ulykker, pandemier og sammenbrudd i infrastruktur. En sektorovergripende fullmaktsbestemmelse vil kunne gi adgang til å supplere og om nødvendig gi avvik fra gjeldende lovgivning. Den kan også gi hjemmel for å gripe inn i tilfeller hvor ressursmangel og lignende forhold gjør det umulig eller svært vanskelig å oppfylle rettigheter for den enkelte. Bestemmelsen kan videre gjøre det mulig å gripe inn der det er behov for særlig raskt å kunne omprioritere ressurser, eller hvor det på grunn av situasjonen er behov for å kunne sette til side regler om saksbehandling.’

Flertallet viser til at beredskapslovgivningen er en konkretisering av konstitusjonell nødrett. Den gir regjeringen hjemmel til å fravike gjeldende lovgivning, eller gi bestemmelser med lovgivningsmessig innhold. Disse unntakslovene gjelder kun når riket er i krig, når krig truer eller rikets selvstendighet eller sikkerhet er i fare.

Flertallet merker seg at regjeringen vil sette ned et utvalg for å utvide beredskapslovgivningens virkeområde. Som eksempler på situasjoner som skal kunne omfattes av beredskapslovgivningen, nevnes høye asylankomster, naturkatastrofer, ulykker, pandemier og sammenbrudd i infrastruktur. Videre trekkes ressursmangel frem som et forhold som skal kunne begrunne å sette til side rettssikkerhetsgarantier.

Flertallet viser til at regjeringen ikke har godgjort behovet for å utvide muligheten til å sette til side lovgivning og rettssikkerhetsgarantier. Disse medlemmer mener at kun grunnleggende sikkerhetsinteresser for nasjonen kan begrunne en utvidelse av beredskapslov-

givingens virkeområde, og vil advare mot å likestille de nevnte situasjoner med de nødtilstander som begrunner beredskapslovgivingen.

Flertallet anmoder regjeringen om ikke å oppnevne et utvalg som skal vurdere en slik utvidelse av beredskapslovgivingens virkeområde.»

Disse medlemmer registrerer at regjeringen, til tross for motstand fra Stortinget, har valgt å sette ned et utvalg som skal vurdere endringer i beredskapslovgivingen med sikte på andre ekstraordinære situasjoner enn der riket er i krig eller krig truer eller rikets selvstendighet eller sikkerhet er i fare. Disse medlemmer konstaterer at regjeringen selv velger hvilket utvalg man ønsker å sette ned. Disse medlemmer vil likevel tydelig signalisere at det er uaktuelt for disse medlemmer og for Arbeiderpartiet å senke terskelen for fullmakter til regjeringen i beredskapslovgivingen.

Disse medlemmer kommer ikke til å støtte et forslag som gir en generell og sektorovergripende fullmakt «som gir hjemmel for midlertidig å supplere, og om nødvendig gjøre unntak fra, gjeldende lovgiving». Disse medlemmer vil vise til at man har sett eksempler fra andre land hvor man har trukket slike fullmaktslover svært langt. Disse medlemmer vil for eksempel vise til at man i Frankrike hadde unntakslover gjeldende i lang tid etter terrorangrepene som fant sted i landet.

Disse medlemmer mener flyktnings situasjonen i 2015, der folk ble stående uten mat og helsetilsyn, ikke skyldtes mangel på fullmakter, men snarere at regjeringen nølte for lenge før de tok tak i den situasjonen.

Disse medlemmer vil vise til at Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti i forrige stortingsperiode anmodet regjeringen i merknader fra komiteen under behandling av Meld. St. 10 (2016–2017) Risiko i et trygt samfunn om at et utvalg som skulle se nærmere på beredskapslovgivingen, slik det er beskrevet i innstilling Innst. 326 S (2016–2017), ikke skulle settes ned. Disse medlemmer vil vise til at den parlamentariske sammensetningen er annerledes i inneværende stortingsperiode, og vil vise til at så lenge de samme partiene går imot en slik endring regjeringen nå utreder, vil et slikt forslag ikke ha flertall i Stortinget i inneværende periode.

Disse medlemmer anerkjenner regjeringens rett til å sette ned utvalg, og siden merknaden fra justiskomiteens flertall i stortingsperioden 2013–2017 om ikke å sette ned et utvalg som skulle se nærmere på beredskapslovgivingen, ikke hadde flertall i Stortinget i forrige stortingsperiode, vil ikke Arbeiderpartiet støtte forslaget fra Sosialistisk Venstreparti om å stanse utvalget som er satt ned og har begynt sitt arbeid. Disse medlemmer konstaterer likevel at det ikke er flertall i Stortinget for å gjøre endringene regjeringen har bedt utvalget se på. Disse medlemmer er imot en for-

skyvning av makt fra Stortinget til regjeringen, og mener regjeringen heller ikke har klart å begrunne behovet for slike eventuelle endringer godt nok.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, fremholder, til tross for at utvalget er satt ned, sitt standpunkt og fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen ikke fremme forslag om endringer i beredskapslovgivingen som vil gi en sektorovergripende fullmaktsbestemmelse i beredskapslovgivingen med sikte på andre ekstraordinære situasjoner enn der riket er i krig eller krig truer eller rikets selvstendighet eller sikkerhet er i fare.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil understreke at det er Stortinget som er den lovgivende makt. Disse medlemmer viser til at § 3 i lov om særlige rådgjerd under krig, krigsfare og liknende forhold er en konkretisering av konstitusjonell nødrett som kun gjelder ved svært alvorlige hendelser. Det er kun når riket er i krig, er truet av krig eller det er alvorlige trusler mot rikets sikkerhet eller selvstendighet at regjeringen kan avvike fra loven eller selv gi bestemmelser med lovgivningsinnhold. Regjeringen ønsker nå å vurdere en utvidelse av både virkeområdet og terskelen for denne loven. Disse medlemmer mener regjeringen ikke har godtgjort behovet for at den skal kunne gi bestemmelser med lovgivningsinnhold eller avvike fra loven i de tilfellene de har nevnt.

Disse medlemmer merker seg at regjeringspartiene viser til asylsituasjonen i 2015 og det presset som oppsto på forvaltningen og velferdstjenestene den gang. Disse medlemmer vil understreke at det ikke var mangler i lovverket som var mest påfallende i denne situasjonen, men at regjeringen forsto alvorlet for sent og ikke satte i gang tiltak tidlig nok. Stortinget, på sin side, fattet hastevedtak slik at nødvendige endringer kom på plass så fort som mulig. Disse medlemmer mener det er vanskelig å forstå at dette skal være en god begrunnelse for å endre den delen av lovverket som i dag bare kan brukes i krig, om krig truer eller det er alvorlige trusler mot rikets sikkerhet etter selvstendighet.

Disse medlemmer vil peke på justiskomiteens flertallsmerknad til Meld. St. 10 (2016–2017) Risiko i et trygt samfunn, der regjeringen først omtalte planene om å sette ned et utvalg for å vurdere en utvidelse av beredskapslovgivingen:

«Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet (...) viser til at beredskapslovgivingen er en konkretisering av konstitusjonell nødrett. Den gir regjeringen hjemmel til å fravike gjeldende lovgiving, eller gi bestemmelser med

lovgivningsmessig innhold. Disse unntakslovene gjelder kun når riket er i krig, når krig truer eller rikets selvstendighet eller sikkerhet er i fare.

Flertallet merker seg at regjeringen vil sette ned et utvalg for å utvide beredskapslovgivningens virkeområde. Som eksempler på situasjoner som skal kunne omfattes av beredskapslovgivningen, nevnes høye asylankomster, naturkatastrofer, ulykker, pandemier og sammenbrudd i infrastruktur. Videre trekkes ressursmangel frem som et forhold som skal kunne begrunne å sette til side rettssikkerhetsgarantier.

Flertallet viser til at regjeringen ikke har godgjort behovet for å utvide muligheten til å sette til side lovgivning og rettssikkerhetsgarantier. Disse medlemmer mener at kun grunnleggende sikkerhetsinteresser for nasjonen kan begrunne en utvidelse av beredskapslovgivningens virkeområde, og vil advare mot å likestille de nevnte situasjoner med de nødstilstander som begrunner beredskapslovgivningen.

Flertallet anmoder regjeringen om ikke å oppnevne et utvalg som skal vurdere en slik utvidelse av beredskapslovgivningens virkeområde.»

Disse medlemmer registrerer at regjeringen har valgt å se bort fra denne tydelige meldingen fra justiskomiteens flertall, og er i likhet med forslagsstillerne sterkt kritiske til at regjeringen har valgt en slik fremgangsmåte. Disse medlemmer mener imidlertid det må være høy terskel for at Stortinget avbryter arbeidet til et utvalg som allerede har påbegynt sitt arbeid. I dette tilfellet er det regjeringen selv som må ta ansvar for at de har satt ned et slikt utvalg til tross for en tydelig anmodning fra justiskomiteens flertall om å ikke gjøre dette. Regjeringen har valgt å bære risikoen for at stortingsflertallet avviser et eventuelt lovforslag i tråd med den utvidelsen av beredskapsloven som skisseres i Meld. St. 10 (2016–2017), og det er regjeringen som må ta følgene av dette.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til viktigheten av å ha en beredskapslovgivning. Det er avgjørende at regjeringen gis hjemmel til å fravike gjeldende lovgivning, eller gi bestemmelser med lovgivningsmessig innhold, ved ekstraordinære situasjoner. Slik unntaksbestemmelse er en konstitusjonell nødrett og kan i dag kun benyttes når riket er i krig, når krig truer eller rikets selvstendighet eller sikkerhet er i fare. Dette er også hjemlet i EMK artikkel 15.

Dette medlem viser til at dette forhold ble behandlet av justiskomiteen i Innst. 326 S (2016–2017) om Meld. St. 10 (2016–2017) Risiko i et trygt samfunn – Samfunnssikkerhet, som ble avgitt 23. mai 2017. Her anmoder justiskomiteens flertall regjeringen om ikke å oppnevne et utvalg som skal vurdere en slik utvidelse av beredskapslovgivningens virkeområde. Flertallet i komiteen viste den gang til at regjeringen ikke hadde godgjort behovet for å utvide muligheten til å sette til side lovgivning og rettssikkerhetsgarantier. Flertallet mente videre at kun grunnleggende sikkerhetsinteresser for

nasjonen kan begrunne en utvidelse av beredskapslovgivningens virkeområde, og vil advare mot å likestille de nevnte situasjoner med de nødstilstander som begrunner beredskapslovgivningen. Flertallet anmoder derfor regjeringen den gang om ikke å oppnevne et utvalg som skal vurdere en slik utvidelse av beredskapslovgivningens virkeområde.

Dette medlem viser også til vedtak i Europarådets parlamentarikerforsamling PACE den 24. april 2018, hvor PACE i resolusjon 2209 vedtok å understreke at medlemsland ikke skal derogere fra noen rettigheter ut over det som nevnes i artikkel 15. I resolusjonen heter det videre at normale tiltak for å opprettholde trygghet, helse og orden må være tydelig utilstrekkelig før unntakstilstand kan tillates.

Dette medlem vil minne om at Norge ikke siden 2. verdenskrig har opplevd en situasjon hvor det kunne være nødvendig å gjøre lovmessige unntak fra nasjonale og internasjonale bestemmelser. Hverken under terrorangrepet 22. juli 2011 eller under de store flyktningankomster sommeren 2015 var det situasjoner som hadde blitt løst bedre hvis Norge hadde hatt en annen unntakslov som hadde gitt regjeringen videre fullmakter.

Dette medlem viser til at regjeringen heller ikke har klart å forklare hva slags situasjoner det er snakk om hvor det skal gjøres unntak fra dagligdage plikter, og hvor dette ikke er noe Stortinget kan avgjøre dersom situasjonen oppstår. I spørsmål besvart 1. mars 2018 trekker daværende justis-, beredskaps- og innvandringsminister frem eksempler på retten til å bytte fastlege to ganger i året, og plikt til å sende inn årsregnskap. Dette medlem kan ikke se at dette ikke er noe Stortinget kan hastebehandle i de konkrete tilfellene.

Dette medlem mener at regjeringens oppnevning av et utvalg som skal vurdere endringer i beredskapslovgivningen, er i strid med flertallet i justiskomiteens anbefalinger fra Innst. 326 S (2016–2017) om Meld. St. 10 (2016–2017). Dette medlem mener videre at utvalgets mandat er i strid med intensjonen i EMKS artikkel 15, samt i strid med PACE-resolusjon av 24. april 2018.

Dette medlem mener at dersom det blir en ny flyktningkrise eller lignende, kan en kreve noen praktiske tilpasninger, for eksempel av hensyn til kapasitet. Som under situasjonen i 2015, da det raskt ble gitt midlertidige unntaksbestemmelser i Stortinget når regjeringen først begynte å reagere. Dette medlem mener derimot at en lovfestet derogering og suspensjon av lovpålagte rettigheter er å tøye strikken for unntaksbestemmelser for langt, fordi det bidrar til å formalisere unntakstilstander på flere områder. Risikoen da er at unntakstilstanden vil vare lenger i tid, og at unntak aksepteres som normaltilstand. Det er derfor ikke behov for et slikt utvalg.

Dette medlem viser til at det likevel ikke er støtte for det opprinnelige forslaget, og vil i stedet for å fremme det støtte forslaget fra Arbeiderpartiet om at regjeringen ikke skal fremme forslag som vil gi en sektorovergripende fullmaktsbestemmelse.

Forslag fra mindretal

Forslag fra Høgre og Framstegspartiet:

Forslag 1

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Petter Eide, Audun Lysbakken, Karin Andersen, Kari Elisabeth Kaski, Freddy André Øvstegård og Arne Nævra om å avslutte arbeidet til utvalget som skal vurdere endringer i beredskapslovgivningen – vedtas ikke

Tilråding frå komiteen

Tilrådingen frå komiteen vert fremja av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti

Komiteen har elles ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjere følgjande

vedtak:

Stortinget ber regjeringen ikke fremme forslag om endringer i beredskapslovgivningen som vil gi en sektorovergripende fullmaktsbestemmelse i beredskapslovgivningen med sikte på andre ekstraordinære situasjoner enn der riket er i krig eller krig truer eller rikets selvstendighet eller sikkerhet er i fare.

Oslo, i justiskomiteen, den 22. mai 2018

Lene Vågslid

leiar

Frida Melvær

ordførar

VEDLEGG**Brev fra Justis- og beredskapsdepartementet v/justis-, beredskaps- og innvandringsminister
Tor Mikkel Wara til justiskomiteen, datert 12. april 2018****Dokument 8:156 S (2017-2018)**

Jeg viser til brev 21. mars 2018 fra Stortingets justiskomite, der det bes om departementets uttalelse i forbindelse med komiteens behandling av et representantforslag om å avslutte arbeidet til utvalget som skal vurdere endringer i beredskapslovgivningen. Utvalget det siktes til, ble oppnevnt av Kongen i statsråd 9. februar 2018.

Representantforslaget bygger på at «[e]n beredskapslovgivning er en konkretisering av konstitusjonell nødrett». Det kan være treffende å omtale lov 15. desember 1950 nr. 7 om om særlige rådgjerder under krig, krigsfare og liknende forhold – ofte bare omtalt som «beredskapsloven» – som en konkretisering av konstitusjonell nødrett. Beredskapsloven gjelder etter § 3 der «riket er i krig eller krig truer eller rikets selvstendighet eller sikkerhet er i fare». Jeg finner imidlertid grunn til å understreke at beredskapslovgivningen i stort i dag også omfatter lovbestemmelser hvor terskelen for å kunne treffe tiltak, inkludert å kunne gi nødvendige forskrifter, ligger lavere enn det som gjelder etter beredskapsloven av 1950 § 3 og læren om konstitusjonell nødrett. Som eksempler nevner jeg helseberedskapsloven og næringsberedskapsloven. Utvalget er bedt om å vurdere en sektorovergripende fullmaktsbestemmelse som gir hjemmel for midlertidig å supplere, og om nødvendig gjøre unntak fra, gjeldende lovgivning også utenom slike situasjoner som beredskapsloven omfatter. Det nye med utvalgets arbeid er altså ikke at det med beredskap for øyet vurderes å gi forskriftsmyndighet til den utøvende makt i andre situasjoner enn dem beredskapsloven av 1950 omfatter. Det nye er derimot at det foretas en samlet gjennomgåelse, på tvers av ulike sektorer, av behovet for den utøvende makt for å kunne supplere og eventuelt gjøre unntak fra Stortingets lovgivning gjennom utøvelse av forskriftsmyndighet. Jeg er ikke enig med forslagsstillerne i at det kun er «grunnleggende sikkerhetsinteresser for nasjonen» som bør kunne begrunne at det i beredskapsøyemed gis forskriftsmyndighet til den utøvende makt. Gjeldende lovgivning bygger da heller ikke på noe slikt prinsipp.

Utvalgets arbeid reiser utvilsomt rettsstatlige spørsmål, eller som det er uttrykt i mandatet, «spørsmål både om fordeling av myndighet mellom statsmaktene og om forholdet mellom stat og borger». Jeg mener at denne siden av saken er godt ivaretatt i utvalgets mandat. Dette er gjort ved at utvalget i mandatet er bedt om å foreta «en prinsipiell vurdering av behovet for og betenkelighetene med regulering ut over den som i dag fin-

nes». Utvalget er gitt i oppgave å dokumentere et eventuelt behov for utvidet regulering. I mandatet er det videre pekt på som en «sentral problemstilling, hvilke mekanismer som skal etableres for å forhindre misbruk», og dette presiseres ytterligere ved at utvalget bes om å vurdere «hvilke rutiner som bør utformes i forbindelse med regjeringens vedtak, herunder saksbehandlingsregler, varslingsrutiner og andre virkemidler».

Utvalget er ikke pålagt å konkludere i noen bestemt retning. Etter mitt syn er det godt i samsvar med rettsstatlig og demokratisk tankegang at gjennomtenkning av behovet for å oppdatere lovverket til dagens forhold skjer på et tidspunkt der en ikke står midt oppe i en krise, at en slik gjennomtenkning skjer på grunnlag av en faglig fundert utredning hvor en ser bredt på ulike sektorer i samfunnet, at utredningen så sendes på en bred alminnelig høring, og at regjeringen deretter tar standpunkt til om det bør fremmes lovforslag. Det blir så eventuelt opp til Stortinget å beslutte om noe bør vedtas. Etter mitt syn er det uheldig om en forsøker å avslutte prosessen ved å avslutte utvalgets arbeid.

Forslagsstillerne viser til at regjeringen i mandatet ikke har godtgjort behovet for å gi utvidede fullmakter til den utøvende makt. Som nevnt er utvalget ikke bedt om å konkludere i noen bestemt retning, og det blir nettopp en viktig oppgave for utvalget å kartlegge behovet. Jeg viser for øvrig til Stortingets anmodningsvedtak 10. mai 2016 (nr. 646), som det er vist til i mandatet, og som daværende justis-, beredskaps- og innvandringsminister har omtalt i sitt svarbrev 1. mars 2018 på spørsmål nr. 1002 til skriftlig besvarelse fra stortingsrepresentant Tajik. Stortinget bygger i sitt vedtak på at det er behov for å gjøre unntak fra plan- og bygningsloven og grannelova ved en nasjonal flyktningskrise. I det samme brevet er det også gitt noen andre eksempler på mulige unntaksbehov.

Dersom utvalget skulle konkludere med at det ikke er tilstrekkelig behov for en sektorovergripende fullmaktsbestemmelse, vil det være av verdi at også en slik konklusjon skjer på faglig grunnlag. Som beredskapsminister føler jeg uansett ansvar for at spørsmålet utredes. Utvalget kan også foreslå mellomløsninger og peke på mer begrensede «huller» i lovgivningen hvor det kan være viktig at den utøvende makt på forhånd har visse fullmakter for å kunne handle raskt i en ekstraordinær krisesituasjon.

Det er som begrunnelse for representantforslaget også vist til at de internasjonale menneskerettighetene er under sterkt press. Jeg har vanskelig for å se at det er

noen sammenheng mellom utvalgets arbeid og bekymringer for de internasjonale menneskerettighetenes status. Det må bero på en misforståelse når representantforslaget forutsetter at utvalgets arbeid går ut på å «suspendere menneskerettighetsvernet for individer». Utvalgets mandat understreker tvert imot at vedtak som fattes i medhold av eventuelle fullmaktsbestemmelser, ikke kan være i strid med Grunnloven og internasjonale konvensjoner om menneskerettigheter.

